

Dadansoddi effaith diwygiadau lles Llywodraeth y DU yng Nghymru – Dadansoddiad Cam 3

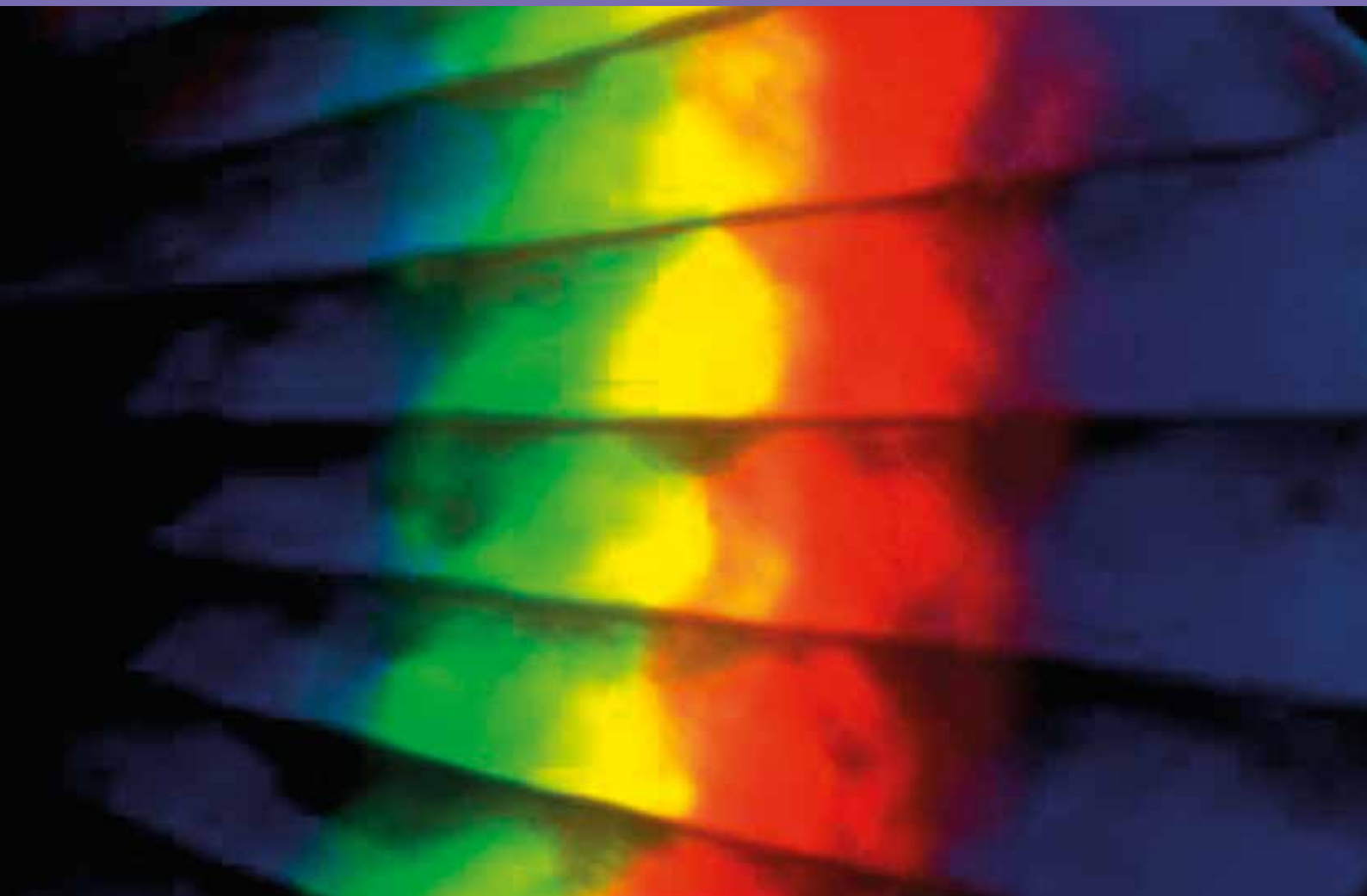
Rhan 2: Effeithiau yn ardaloedd yr
awdurdodau lleol

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

www.cymru.gov.uk

Crynodeb o'r canfyddiadau allweddol

Dadansoddi effaith diwygiadau lles Llywodraeth y DU yng Nghymru – Dadansoddiad Cam 3

Rhan 2: Effeithiau yn ardaloedd yr awdurdodau lleol
Crynodeb o'r canfyddiadau allweddol

Cynulleidfa	Mae'r adroddiad hwn wedi cael ei lunio'n bennaf gan Grŵp Gorchwyl a Gorffen Gweinidogol Llywodraeth Cymru ar Ddiwygio Lles (mae'r grŵp yn cynnwys y Gweinidog Cymunedau a Threchu Tlodi; y Gweinidog Llywodraeth Leol a Busnes y Llywodraeth; y Gweinidog Tai ac Adfywio; y Dirprwy Weinidog Trechu Tlodi; a'r Dirprwy Weinidog Gwasanaethau Cymdeithasol) ynghyd â swyddogion polisi a dadansoddol perthnasol.
Trosolwg	Mae'r adroddiad hwn yn cynnwys crynodeb o'r dadansoddiad a gynhaliwyd gan Lywodraeth Cymru fel rhan o Gam 3 y rhaglen ymchwil i asesu effaith diwygiadau lles Llywodraeth y DU yng Nghymru.
Camau i'w cymryd	Dim – er gwybodaeth yn unig.
Rhagor o wybodaeth	Dylid cyfeirio ymholiadau ynghylch y ddogfen hon at: Y Tîm Gweithrediadau Yr Adran Llywodraeth Leol a Chymunedau Llywodraeth Cymru Parc Cathays Caerdydd CF10 3NQ Ffôn: 029 2082 6160 e-bost: welfarereform@cymru.gsi.gov.uk
Copïau ychwanegol	Mae'r ddogfen hon ar gael ar wefan Llywodraeth Cymru yn www.cymru.gov.uk/pobl-a-chymunedau

Cynnwys

1. Cyflwyniad	1
2. Canfyddiadau allweddol	3

1. Cyflwyniad

Mae Deddf Diwygio Lles 2012 yn cyflwyno'r newidiadau mwyaf i fudd-daliadau lles mewn 60 mlynedd. Amcangyfrifir y bydd y diwygiadau a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Glymblaid y DU ers 2010 a hyd at datganiad yr Hydref 2013 yn arbed tua £21 biliwn i Drysorlys y DU erbyn 2014-15 (tua 10% o'r gyllideb nawdd cymdeithasol a chredydau treth).

Yn 2011, comisiynodd Grŵp Gorchwyl a Gorffen Gweinidogol Llywodraeth Cymru ar Ddiwygio Lles raglen ymchwil i ddadansoddi effaith diwygiadau lles Llywodraeth y DU yng Nghymru, gyda'r nod o ddarparu tystiolaeth i ategu penderfyniadau polisi. Effeithir yn fawr iawn ar Gymru gan ddiwygiadau lles Llywodraeth y DU sy'n parhau. Er na allwn wneud iawn am y newidiadau hyn, mae'r canfyddiadau o ymchwil gynharach y Grŵp eisoes wedi cael eu defnyddio er mwyn helpu i dargedu ymdrechion Llywodraeth Cymru i liniaru (lle bo modd) unrhyw oblygiadau negyddol o ran y diwygiadau lles, a byddwn yn parhau i flaenoriaethu adnoddau er mwyn lleihau tlodi yng Nghymru a thrwy hynny gyfrannu at yr ymrwymadau a wnaed yn y Rhaglen Lywodraethu a'r Cynllun Gweithredu ar gyfer Trechu Tlodi.

Fel rhan o waith ymchwil Cam 2, aseswyd effeithiau uniongyrchol y diwygiadau lles ar lefel Cymru o ran nifer yr unigolion/aelwydydd yr effeithiwyd arnynt a'r effeithiau ar incwm. Lle y bo modd, mae'r gwaith ymchwil diweddaraf hwn yn diweddarau'r amcangyfrifon ar lefel Cymru. Er enghraifft, lle mae Trysorlys EM / yr Adran Gwaith a Phensiynau wedi diwygio costau polisiâu a'r niferoedd dan sylw.

Mae'r gwaith ymchwil hwn hefyd yn rhoi asesiad o effeithiau posibl diwygiadau lles Llywodraeth y DU ar ardaloedd awdurdodau lleol yng Nghymru. Craffwyd ar 14¹ o newidiadau i fudd-daliadau a chredydau treth er mwyn asesu eu heffaith ar y 22 o ardaloedd awdurdodau lleol yng Nghymru. Lle y bo modd, mae'r effeithiau canlynol wedi cael eu meintoli:

- nifer yr unigolion/aelwydydd yr effeithiwyd arnynt;
- colled gyfartalog mewn incwm blynyddol fesul unigolyn/aelwyd dan sylw;
- cyfanswm yr incwm blynyddol a gollwyd fesul ardal awdurdod lleol;
- y golled gyfartalog flynyddol fesul oedolyn o oedran gweithio (h.y. cyfanswm yr incwm a gollwyd mewn ardal awdurdod lleol wedi'i rannu â'r boblogaeth o oedran gweithio).

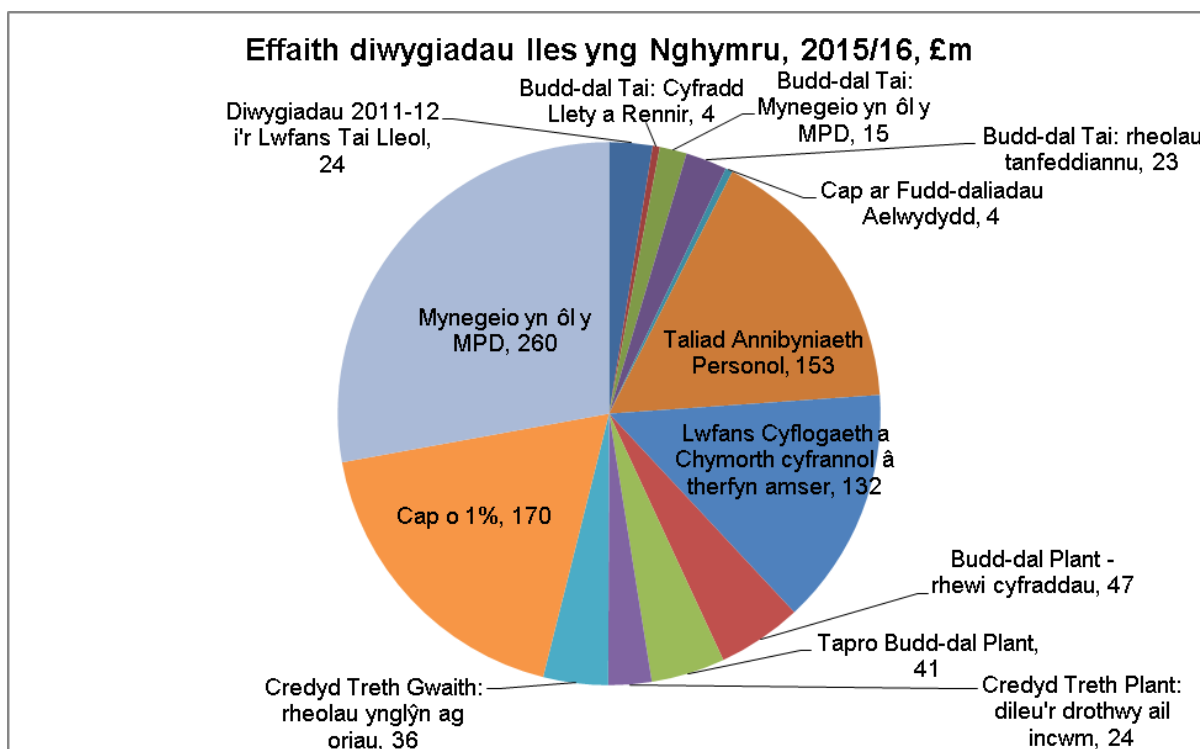
¹ Mae'r diwygiadau a ddadansoddwyd yn cynnwys: Budd-dal Tai: Diwygiadau 2011-12 i Lwfans Tai Lleol, Budd-dal Tai: cynnydd yn y trothwy oedran o 25 i 35 ar gyfer y Gyfradd Llety a Rennir, Budd-dal Tai: cynyddu cyfraddau'r Lwfans Tai Lleol yn ôl y Mynegai Prisiau Defnyddwyr yn hytrach na'r 30^{ain} ganradd o renti'r farchnad leol, Budd-dal Tai: cyflwyno meini prawf maint yn y sector rhentu cymdeithasol, y Cap ar Fudd-dal Aelwydydd, Cynllun Lleihau'r Dreth Gyngor, cyflwyno'r Taliad Annibyniaeth Personol yn lle'r Lwfans Byw i'r Anabl, terfyn amser ar y Lwfans Cyflogaeth a Chymorth cyfrannol, Budd-dal Plant - rhewi cyfraddau - tapro, Credyd Treth Plant - dileu'r ail drothwy incwm, Credyd Treth Gwaith - cynyddu'r gofyniad o ran oriau i gyplau sydd â phlant, uwchraddio o 1 y cant, newid i uwchraddio budd-daliadau a chredydau treth yn ôl y Mynegai Prisiau Defnyddwyr yn hytrach na'r Mynegai Prisiau Manwerthu neu Fynegai Rossi.

Mae'n bwysig nodi bod yr amcangyfrifon hyn yn seiliedig ar fodelau sefydlog ac felly nad ydynt yn ystyried unrhyw effeithiau ymddygiadol megis hawlwr yn cael gwaith neu'n symud i eiddo rhatach, neu landlordiaid yn gostwng rhenti. Nid yw'r ymchwil yn ystyried unrhyw incwm ychwanegol a gollwyd oherwydd cosbau budd-daliadau ychwaith. Amlinellir y canfyddiadau allweddol o'r gwaith ymchwil hwn isod.

2. Canfyddiadau allweddol

Effaith diwygiadau lles ar Gymru, gyfan

- Amcangyfrifir y bydd y newidiadau polisi a aseswyd yn lleihau hawliadau blynyddol o ran budd-daliadau a chredydau treth yng Nghymru tua £900 miliwn yn 2015/16. Er mwyn rhoi'r golled gyffredinol hon yn ei chyd-destun, amcangyfrifir y bydd gwariant ar fudd-daliadau a chredydau treth tua £6 biliwn ac y bydd incwm crynswth aelwydydd i'w wario tua £45 biliwn yn 2015/16².

Ffynhonnell: Amcangyfrifon Llywodraeth Cymru. Noder: Mae'r Taliad Annibyniaeth Personol ond yn cwmparu colli hawliadau ac mae'n tybio y caiff ei weithredu'n llawn erbyn 2015/16 er na fwriedir i hyn ddigwydd tan 2018/19. Mae'r golled ariannol o ganlyniad i rewi cyfraddau Budd-dal Plant yn ymwneud â 2013/14 (h.y. blwyddyn olaf rhewi'r cyfraddau).

- Fel y dengys y siart uchod, gellir priodoli tua hanner y cyfanswm a gollwyd yng Nghymru i'r ffordd y caiff budd-daliadau a chredydau treth eu huwchraddio³. Mae

² Mae amcangyfrifon Llywodraeth Cymru yn seiliedig ar: amcangyfrifon yr Adran Gwaith a Phensiynau o wariant ar fudd-daliadau i Gymru ar gyfer 2011/12 a rhagolygon Prydain Fawr ar gyfer 2012/13 ymlaen (gan gynnwys Lwfans Gweini, budd-daliadau Profedigaeth, Lwfans Gofalwr, Budd-dal Analluogrwydd, Budd-dal Tai, Cymhorthdal Incwm, Budd-daliadau Anafiadau Diwydiannol, Lwfans Ceisio Gwaith, Lwfans Mamolaeth, Lwfans Anabledd Difrifol a Thâl Mamolaeth Statudol), a data Cyllid a Thollau EM (CTHEM) ar gredydau treth a gwariant ar Fudd-dal Plant i Gymru ar gyfer 2012/13 a rhagolygon Prydain Fawr ar gyfer 2013/14 ymlaen, data'r Swyddfa Ystadegau Gwladol (SYG) ar incwm aelwydydd a rhagolygon chwyddiant y Swyddfa Cyfrifoldeb Cyllidol.

³ Mae'n cynnwys: Newid i uwchraddio'r rhan fwyaf o fudd-daliadau a chredydau treth yn ôl y Mynegai Prisiau Defnyddwyr (yn hytrach na'r Mynegai Prisiau Manwerthu neu Fynegai Rossi), cap o 1% ar y rhan fwyaf o fudd-daliadau oedran gweithio a chredydau treth (heb gynnwys budd-daliadau i'r anabl a gofalwyr) a Budd-dal Plant, cynyddu cyfraddau LTLI yn ôl y 30ain ganradd o renti ar y farchnad leol yn hytrach na'r canolrif (fel rhan o ddiwygiadau 2011-12 i'r LTLI), a chynyddu cyfraddau LTLI yn ôl y Mynegai Prisiau Defnyddwyr yn hytrach na'r 30ain ganradd o renti ar y farchnad leol.

³ Dadansoddi effaith diwygiadau lles Llywodraeth y DU yng Nghymru - dadansoddiad Cam 3
– Crynodeb o'r canfyddiadau allweddol

colledion ariannol mawr eraill yn deillio o lwyth achosion is o dan y Taliad Annibyniaeth Personol o'i gymharu â'r Lwfans Byw i'r Anabl a'r terfyn amser o flwyddyn ar y Lwfans Cyflogaeth a Chymorth cyfrannol i'r rhai yn y grŵp gweithgaredd cysylltiedig â gwaith. Ar y llaw arall, mae rhai o'r diwygiadau i'r Budd-dal Tai a'r Cap ar Fudd-dal Tai Aelwydydd yn arwain at golledion llawer llai o ran cyfanswm incwm yng Nghymru.

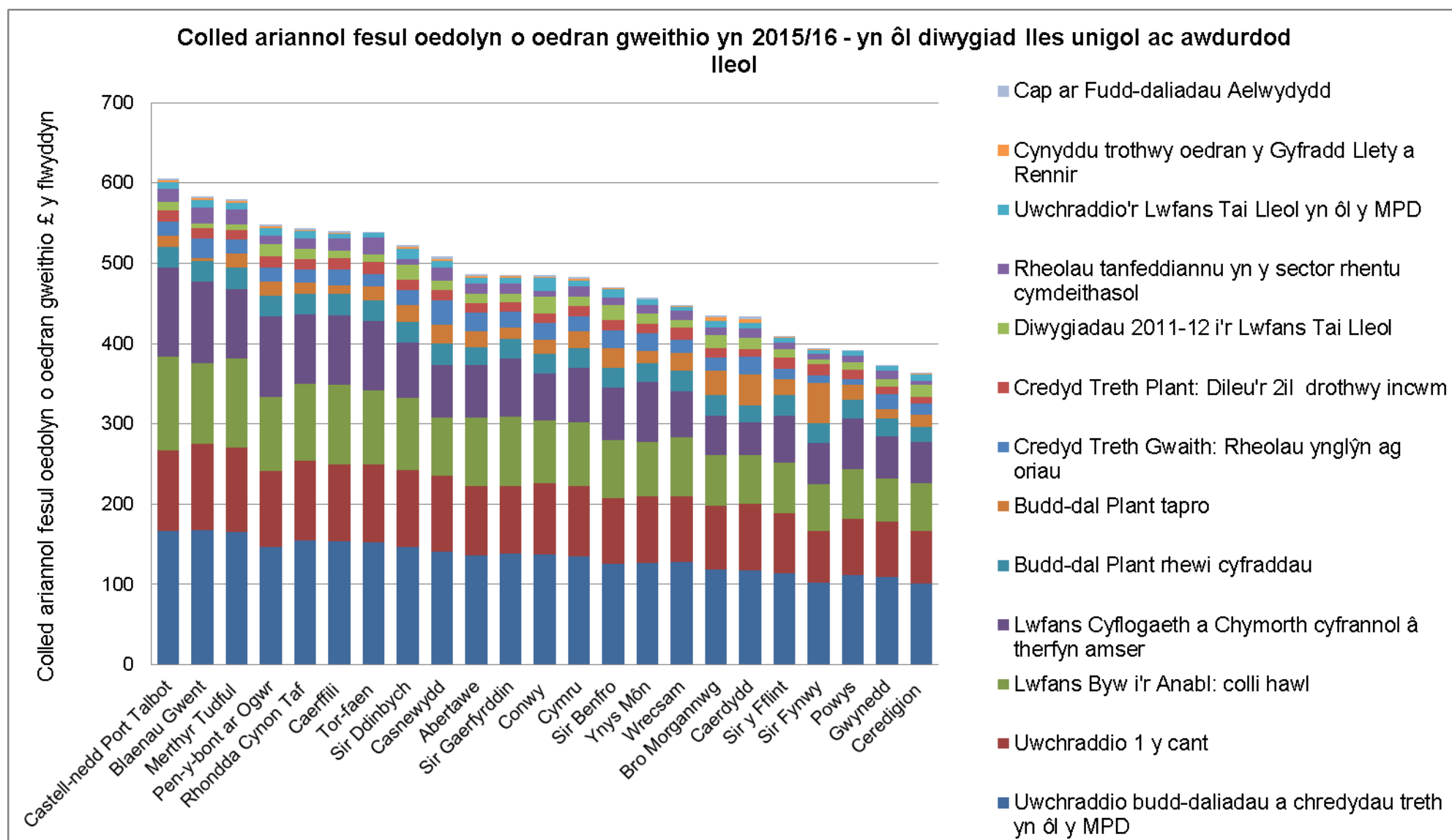
- Er y bydd y colledion yn amrywio'n fawr yn dibynnu ar amgylchiadau unigol, amcangyfrifir y bydd colled flynyddol gyfartalog o tua £500 fesul oedolyn o oedran gweithio yng Nghymru yn 2015/16.
- I'r rhai y mae'r diwygiadau lles yn effeithio ar eu hincwm, efallai y bydd newidiadau canlyniadol mewn gwariant a sgil-ffeithiau ehangach i'r economi. Er enghraifft, mae llai o arian ym mhocedi pobl yn golygu eu bod yn prynu llai o nwyddau a gwasanaethau, mae'r cwmnïau sy'n eu cynhyrchu wedyn yn cyflogi llai o bobl, gan olygu bod llai o arian i'w wario gan y bobl hynny, ac ati. Mae lluosyddion cyllidol yn mesur effaith newid mewn gwariant ar fudd-daliadau a chredydau treth ar faint yr economi yn y byrdymor. Mae'r Swyddfa Cyfrifoldeb Cyllidebol yn defnyddio lluosydd o 0.6 ar gyfer newidiadau mewn gwariant ar les (tua maint toriadau llywodraeth glymblaid y DU, h.y. 1 y cant o Gynnyrch Mewnwladol Crynswth). Awgryma rhywfaint o dystiolaeth y gall effeithiau lluosydd fod yn fwy yn ystod cyfnodau o wendid economaidd. Fodd bynnag, os bydd y diwygiadau lles yn llwyddo i gynyddu cyflogaeth, yn yr hirdymor, gall hyn arwain at gynnydd mewn cynnyrch economaidd.

Effeithiau diwygiadau lles ar ardaloedd awdurdodau lleol yng Nghymru

- Mae'r canfyddiadau yn dangos yn glir bod effaith diwygiadau lles yn amrywio rhwng ardaloedd awdurdodau lleol o ran nifer a chyfran yr unigolion / aelwydydd yr effeithiwyd arnynt a'r colledion ariannol cyfartalog.
- Fel y dengys y siart ar dudalen 6 a'r map ar dudalen 7, o blith holl ardaloedd awdurdodau lleol Cymru, amcangyfrifir mai yng Nghastell-nedd Port Talbot, Blaenau Gwent a Merthyr Tudful y bydd y diwygiadau lles a ddadansoddiwyd yn cael yr effaith fwyaf. Er y bydd y colledion yn amrywio'n fawr yn dibynnu ar amgylchiadau unigol, amcangyfrifir y bydd colled flynyddol gyfartalog o tua £600 fesul oedolyn o oedran gweithio yn yr ardaloedd hyn yn 2015/16 o gymharu â £500 i Gymru gyfan.
- Mae bron chwarter y boblogaeth 16-64 oed yn yr ardaloedd hyn yn hawlio budd-daliadau oedran gweithio, sef y gyfran uchaf yng Nghymru. Effeithir yn benodol ar yr ardaloedd hyn o ganlyniad i'r newidiadau i'r ffordd y caiff budd-daliadau a chredydau treth eu huwchraddio, y terfyn amser ar y LCCh yn Seiliedig ar Gyfraniadau, cyflwyno'r Taliad Annibyniaeth Personol a'r meini prawf maint yn y sector rhentu cymdeithasol. Mae effeithiau o'r fath yn adlewyrchu'r cyfraddau hawlwr budd-daliadau oedran gweithio cyffredinol cymharol uchel, yn enwedig

o ran budd-daliadau anabledd a salwch (h.y. LBA a LCCh), a'r gyfran uchel o stoc tai rhent yn y sector rhentu cymdeithasol.

- Ar y pegwn arall, mae'r diwygiadau lles a ddadansoddwyd yn cael llawer llai o effaith, ar gyfartaledd, ym Mhowys, Gwynedd a Cheredigion. Mae hyn yn adlewyrchu eu cyfraddau hawlwyr budd-daliadau cymharol isel gydag ychydig dros un o bob deg o'r boblogaeth 16-64 oed yn yr ardaloedd hyn yn hawlio budd-daliadau oedran gweithio, sef y gyfran isaf yng Nghymru.
- Unwaith eto, er y bydd y colledion yn amrywio'n fawr yn dibynnu ar amgylchiadau unigol, amcangyfrifir y bydd colled flynyddol gyfartalog o tua £400 fesul oedolyn o oedran gweithio yn yr ardaloedd hyn yn 2015/16, sef tua dwy ran o dair o'r golled a welir yn yr ardaloedd lle ceir yr effaith fwyaf.
- Mae'r canfyddiadau uchod yn seiliedig ar golledion cyfartalog fesul oedolyn o oedran gwaith, a all weithiau gelu gwahaniaethau mewn effeithiau o fewn ardaloedd awdurdodau lleol mawr.
- Ffordd arall o edrych ar yr effeithiau yw edrych ar incwm absoliwt a gollir a chyfran cyfanswm colledion Cymru ym mhob ardal awdurdod lleol. Amcangyfrifir mai yng Nghaerdydd (£103 miliwn), Rhondda Cynon Taf (£81 miliwn) ac Abertawe (£75 miliwn) y bydd y colledion mwyaf o ran cyfanswm incwm (y mae pob un yn hafal i 8-11% o gyfanswm Cymru) yn unol â'u cyfrannau o'r boblogaeth o oedran gweithio. Tra bydd Merthyr Tudful (£22 miliwn), Ynys Môn (£19 miliwn) a Cheredigion (£18 miliwn), sydd ymhlith ardaloedd awdurdodau lleol lleiaf Cymru yn seiliedig ar gyfrannau o'r boblogaeth, yn gweld y colledion isaf o ran cyfanswm incwm (y mae pob un yn hafal i 2-3% o gyfanswm Cymru).

Effaith flynyddol gyfun diwygiadau lles (2015/16)

Map wedi'i bwysoli yn ôl poblogaeth

Mae Awdurdodau Lleol yn
gymesur â'u poblogaeth

10,000 o bobl

2,500 o bobl

Colled ariannol fesul oedolyn o
oedran gweithio £ y flwyddyn

360 - 399

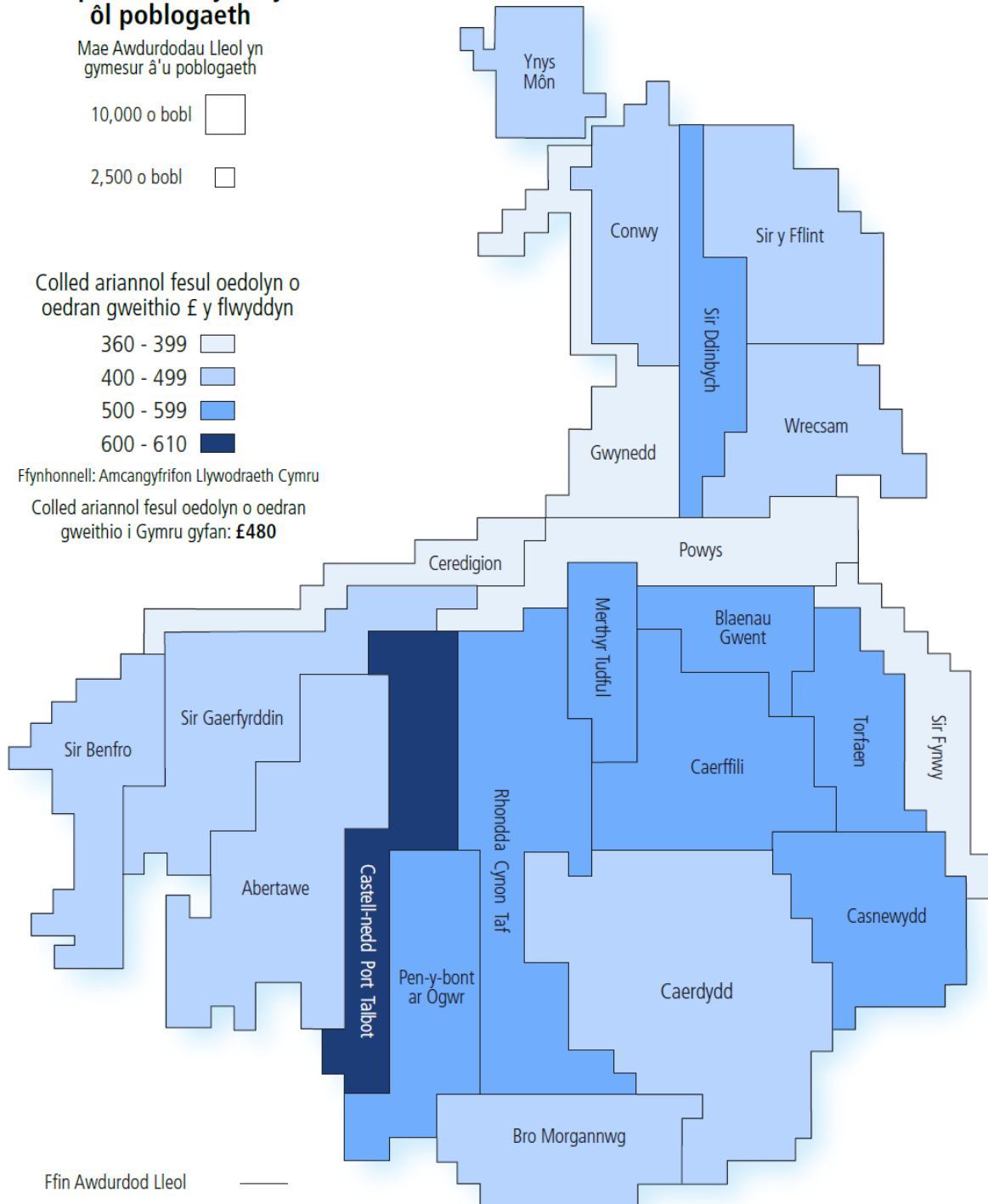
400 - 499

500 - 599

600 - 610

Ffynhonnell: Amcangyfrifon Llywodraeth Cymru

Colled ariannol fesul oedolyn o oedran
gweithio i Gymru gyfan: **£480**

Ffin Awdurdod Lleol

© Hawlfraint y Goron 2013
Cartograffeg • Llywodraeth Cymru
MU/197/13.14

Rhagfyr 2013